

19. 8. 2024

ID: 118439

Obnova trestního řízení

Také v řízení o návrhu na povolení obnovy trestního řízení podle § 277 a násl. trestního řádu jsou obecné soudy povinny dodržovat princip kontradiktornosti, rovnosti účastníků řízení a právo na vyjádření garantované v čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 3 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Stížnostní soud nemůže rozhodnout o stížnosti státního zástupce proti rozhodnutí soudu, jímž byla povolena obnova trestního řízení, pokud odsouzený neměl možnost se se stížnostní argumentací seznámit.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. IV.ÚS 400/24 ze dne 15.5.2024)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele J. P., zastoupeného JUDr. F.S., MBA, advokátem, sídlem P., proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. listopadu 2023 č. j. 9 To 388/2023-43, za účasti Městského soudu v Praze, jako účastníka řízení, a Městského státního zastupitelství v Praze, jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 14. listopadu 2023 č. j. 9 To 388/2023-43 byla porušena základní práva stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1, na rovnost v řízení podle čl. 37 odst. 3 a na vyjádření k věci podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. listopadu 2023 č. j. 9 To 388/2023-43 se zrušuje.

Z odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Ústavní soud v tomto nálezu zrušil usnesení Městského soudu v Praze, jelikož trestní soudy stěžovateli nezaslaly stížnost státního zástupce proti povolení obnovy trestního řízení a nedaly stěžovateli žádný prostor se ke stížnosti vyjádřit, čímž byla porušena zásada kontradiktornosti řízení.

II. Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadeného rozhodnutí

2. Ústavní stížností se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označeného usnesení městského soudu. Stěžovatel tvrdí, že toto rozhodnutí porušilo jeho ústavně zaručená práva zakotvená v čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

3. Z ústavní stížnosti a vyžádaného soudního spisu plyne, že stěžovatel byl rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 1. 3. 2021, který nabyl právní moci dne 12. 8. 2021, odsouzen pro přečin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a přečin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku, za což mu soud uložil úhrnný trest odnětí svobody v trvání 12 měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání 18 měsíců.

4. Dne 10. 7. 2023 podal stěžovatel návrh na povolení obnovy řízení, který odůvodnil novými zjištěními vzešlými z rozhodnutí Nejvyššího soudu. V usnesení ze dne 15. 2. 2023 sp. zn. 4 Pzo 19/2022 Nejvyšší soud vyslovil, že příkazem k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, vydaným dne 15. 2. 2017 v trestní věci stěžovatele, byl porušen zákon. Nezákonnost příkazu k odposlechu byla podle stěžovatele skutečností soudu prvního stupně dříve neznámou (§ 278 odst. 1

trestního řádu), která by mohla odůvodnit jiné rozhodnutí o vině a tedy i trestu stěžovatele.

5. Usnesením ze dne 25. 9. 2023 obvodní soud povolil obnovu řízení a současně zrušil výrok o vině i trestu ve svém předchozím rozhodnutí. Proti tomuto rozhodnutí podal státní zástupce Městského státního zastupitelství v Praze stížnost. Podle jeho názoru nebyly splněny podmínky pro povolení obnovy, jelikož usnesení Nejvyššího soudu a závěry tam uvedené nelze považovat za skutečnost či důkaz dříve neznámý ve smyslu § 278 odst. 1 trestního řádu. Městský soud v Praze, aniž učinil jakékoli další úkony v řízení, rozhodl o podané stížnosti v neveřejném zasedání. V napadeném usnesení se městský soud ztotožnil s argumentací státního zástupce, zrušil napadené usnesení obvodního soudu a návrh na povolení obnovy sám zamítl.

III. Argumentace stěžovatele

6. Stěžovatel v ústavní stížnosti argumentuje ve dvou rovinách. První skupina námitek směřuje proti procesnímu postupu městského soudu, který stěžovateli ani jeho obhájci nezaslal stížnost státního zástupce proti usnesení o povolení obnovy. Stížnost navíc projednal v neveřejném zasedání bez slyšení stěžovatele. Stěžovatel tvrdí, že mu tak městský soud odepřel možnost seznámit se s argumenty státního zástupce a vyjádřit se k nim. Městský soud jednal v rozporu s požadavky kontradiktornosti trestního procesu, které nemohou být v neveřejném zasedání dostatečně naplněny. Současně porušil § 286 odst. 2 trestního řádu, který rozhodování v neveřejném zasedání vyhrazuje pouze na případy opakovaných návrhů na obnovu řízení opřených o tytéž skutečnosti a důkazy.

7. Druhá skupina stěžovatelových námitek se týká podstaty kauzy. Rozhodnutí Nejvyššího soudu o tom, že příkaz k odposlechu byl nezákonný, podle stěžovatele založilo důvod pro povolení obnovy řízení. Stěžovatel vysvětluje, že nezákonné odposlechy i další důkazy od nich odvozené nelze v trestním řízení použít. Zároveň upozorňuje, že odposlechy byly stěžejním podkladem pro vyslovení viny. Nemožnost použít jeden z usvědčujících důkazů je skutečnost způsobilá odůvodnit jiné rozhodnutí ve věci. Městský soud se tímto ale vůbec nezabýval. Zaměřil se jen na to, proč nemohlo jít o skutečnost soudu dříve neznámou ve smyslu § 278 odst. 1 trestního řádu.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

8. Ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno napadené rozhodnutí. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je rovněž zastoupen advokátem podle § 29 až § 31 zákona č. [182/1993 Sb.](#), o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona), neboť stěžovatel vyčerpal všechny procesní prostředky k ochraně svých práv.

V. Shrnutí řízení před Ústavním soudem

9. Ústavní soud si vyžádal spis vedený u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 43 Nt 4309/2023, a vyzval účastníky, aby se k ústavní stížnosti vyjádřili (§ 42 odst. 3 zákona o Ústavním soudu).

10. Městský soud v Praze se k ústavní stížnosti nevyjádřil. Městské státní zastupitelství v Praze sdělilo, že se k podané ústavní stížnosti nevyjádří.

11. Ústavní soud dospěl vzhledem k obsahu ústavní stížnosti k závěru, že není nutné nařizovat ústní jednání, neboť od jednání nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

VI. Věcné posouzení ústavní stížnosti

12. Ústavní soud jako soudní orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) není další instancí trestního soudnictví. Posuzování konkrétních okolností každé jednotlivé věci se zřetelem na učiněná skutková

zjištění náleží trestním soudům, což je výrazem jejich nezávislého soudního rozhodování (čl. 82 odst. 1 Ústavy). Ústavní soud je však povinen posoudit, zda v řízení nebyly porušeny ústavně zaručené svobody nebo základní práva stěžovatele [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy].

13. Ústavní soud v této věci přezkoumal procesní postup trestních soudů z hlediska naplnění požadavku tzv. kontradiktornosti řízení.

14. Podstatou kontradiktorního soudního procesu je spor, konfrontace a diskuze dvou stran, které musí mít stejnou možnost vyjádřit a obhajovat svůj pohled na projednávanou věc. Právě kontradiktornost řízení odráží, že osoby účastníci se řízení jsou skutečně subjekty s procesními právy, nikoli pasivními objekty rozhodování soudu.

15. Stěžejním projevem kontradiktornosti je právo na vyjádření zaručené v čl. 38 odst. 2 Listiny a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Každé procesní straně má být dána přiměřená možnost přednést svou záležitost, včetně důkazů, za podmínek, jež ji nestaví do podstatně nevýhodnější situace, než ve které je protistrana. Kontradiktornost se v soudním procesu nevztahuje jen na dokazování, ale zahrnuje také právo být seznámen s každým podáním nebo stanoviskem, jejichž účelem je ovlivnit rozhodování soudu, a mít tak rozumnou možnost se k nim vyjádřit [viz např. náleze ze dne 14. 10. 2010 sp. zn. I. ÚS 2025/10 (N 210/59 SbNU 69), bod 16, či rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ze dne 3. 3. 2000 Krčmář a ostatní proti České republice, č. 35376/97, § 40; ze dne 3. 7. 2008 Vokoun proti České republice, č. 20728/05, § 25; nověji pak rozsudek ze dne 2. 2. 2023 Janáček proti České republice, č. 9634/17, § 46 až § 48 a judikatura tam uvedená].

16. Soud je proto povinen vytvořit účastníkovi řízení prostor pro účinné vznesení námitek, typicky tak, že mu přepoše veškerá relevantní podání a poskytne mu přiměřený čas na případnou reakci [srov. náleze ze dne 3. 4. 2012 sp. zn. IV. ÚS 2119/11 (N 70/65 SbNU 3), body 12 a 13].

17. Princip kontradiktornosti úzce souvisí se zásadou rovnosti účastníků řízení vyjádřenou v čl. 37 odst. 3 Listiny. Tento ústavní princip garantuje právo všech účastníků řízení rovnocenně procesně působit na soud [srov. náleze ze dne 21. 8. 2008 sp. zn. II. ÚS 657/05 (N 146/50 SbNU 291), část IV].

18. Byť je postavení státního zástupce a obviněného odlišné od postavení účastníků civilního sporu, musí též soudní rozhodování v trestním řízení respektovat procesní rovnost účastníků. Jen tak lze vnímat proces jako férový [náleze ze dne 31. 7. 2018 sp. zn. IV. ÚS 1463/18 (N 130/90 SbNU 159), bod 24].

19. Ústavní soud opakovaně zdůraznil ústavní rozměr práva obviněného (odsouzeného) na vyjádření se ke stížnosti státního zástupce v trestním řízení, obzvlášť v situacích, kdy se nekonalo veřejné zasedání [např. nálezy ze dne 15. 5. 2014 sp. zn. III. ÚS 4851/12 (N 97/73 SbNU 589), body 13 až 15 a ze dne 31. 7. 2018 sp. zn. IV. ÚS 1463/18 (N 130/90 SbNU 159), body 26 až 28]. Naplnění požadavků kontradiktornosti Ústavní soud zkoumal též v řízení o stížnosti státního zástupce proti povolení obnovy [pro mnoho příkladů srov. stanovisko pléna ze dne 25. 9. 2018 sp. zn. Pl. ÚS-st. 47/18 (ST 47/90 SbNU 633; 238/2018 Sb.), body 13 násl.].

20. V nyní posuzované věci Ústavní soud ze spisu zjistil, že stěžovatel podal k obvodnímu soudu dne 10. 7. 2023 návrh na obnovu řízení. Státní zástupce Městského státního zastupitelství v Praze se k věci vyjádřil písemně přípisem ze dne 28. 8. 2023, ve kterém jen stručně uvedl, že usnesení Nejvyššího soudu, jímž bylo vysloveno porušení zákona, nemůže být novou skutečností nebo důkazem ve smyslu § 278 odst. 1 trestního řádu. Tento závěr státní zástupce podrobněji nezdůvodnil. Obvodní soud konal dne 25. 9. 2023 veřejné zasedání, kterého se zúčastnil jen stěžovatel s obhájcem. Usnesením z téhož dne obvodní soud vyhověl návrhu stěžovatele na obnovu řízení. Státní zástupce podal proti tomuto rozhodnutí dne 16. 10. 2023 blanketní stížnost, ke které o tři dny

později připojil podrobnou právní argumentaci. Ve spise není žádný záznam o zaslání stížnosti stěžovateli nebo jeho obhájci. Městský soud o stížnosti rozhodl dne 14. 11. 2023 v neveřejném zasedání.

21. Stížnost státního zástupce obsahovala propracovanou právní argumentaci proti povolení obnovy, z níž nakonec ve svém rozhodnutí městský soud vyšel. Stěžovatel přitom z průběhu řízení před obvodním soudem nemohl mít žádné konkrétní povědomí o tom, že státní zástupce proti usnesení obvodního soudu podá stížnost. Nic ve spise nenavádí ani tomu, že se o podání stížnosti stěžovatel dozvěděl jinak, například nahlížením do spisu (pro opačný skutkový průběh srov. náleze ze dne 28. 2. 2024 sp. zn. I. ÚS 306/24, bod 30).

22. Trestní soudy neučinily žádné kroky k tomu, aby seznámily stěžovatele s argumenty státního zástupce proti obnově řízení a nedaly mu žádný prostor k vyjádření, ať už písemně či ústně. Proto svou argumentaci stěžovatel vznáší teprve v ústavní stížnosti. Městský soud tak rozhodl o právech a povinnostech stěžovatele, aniž stěžovatel mohl vlastní argumentací výrok soudu ovlivnit. Rozhodování soudu způsobem "o nás bez nás" však jen stěžím může naplnit požadavky řádného procesu ve smyslu výše popsaných zásad kontradiktornosti, rovnosti účastníků řízení a práva vyjádřit se k věci.

23. Ústavní soud nepředjímá, zda je důvodná argumentace stěžovatele k samotné podstatě kauzy, tedy zda existují důvody pro obnovu řízení. Věcí se musí opětovně zabývat městský soud, ovšem až poté, co dá stěžovateli prostor k reakci na argumenty obsažené ve stížnosti státního zástupce. Stejně tak je předčasné zabývat se dílčí otázkou předestřenou v ústavní stížnosti, a to zda v řízení před městským soudem bude potřeba konat veřejné zasedání. To si nyní musí vyřešit městský soud s přihlédnutím k judikatuře Ústavního soudu, shrnuté zejména ve stanovisku pléna Pl. ÚS-st. 47/18.

24. Ústavní soud tak uzavírá, že napadeným usnesením městského soudu byla porušena ústavně zaručená práva stěžovatele na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1), na rovnost v řízení (čl. 37 odst. 3) a na vyjádření k věci (čl. 38 odst. 2 Listiny). Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadené usnesení městského soudu zrušil [§ 82 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)